

**Cadastrul de protecție a mediului înconjurător și planul de
acțiune ecologică al Crișurilor Alb, Negru și a îmbinării celor
două Crișuri /Environmental cadastre and ecological action plan
of the Rivers Fehér-, Fekete- and Kettős-Körös/**

CRISKÖR

**PLAN DE ACȚIUNE AL ARIEI CRIȘURILOR ALB, NEGRU ȘI A
ÎMBINĂRII CELOR DOUĂ DIN PUNCT DE VEDERE AL PROTECȚIEI
MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR**

www.huro-cbc.eu

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The content of the document is the sole responsibility of Hungarian Academy of Sciences Centre for Economic and Regional Studies and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union and /or the Managing Authority.

1. Recomandări privind direcțiile de acțiune ecologică și de protecție a mediului înconjurător în arealul selectat (plan de acțiune)¹

Prezentul plan de acțiune conține recomandări formulate pe baza principiilor, a tepturilor și obiectivelor Uniunii Europene și ale politicilor naționale ale statelor în cauză (dezvoltare durabilă, subsidiaritate, parteneriat). Direcțiile strategice sunt formulate conform unei viziuni integrative și pe baza unei tendințe de dezvoltare *bottom up* care este din ce în ce mai des întâlnită în domeniul protecției mediului înconjurător.

În arealul selectat –în paralel cu conservarea stabilității ecologice –se pot determina două domenii de interacțiune: *determinarea unei utilizări durabile și sustenabile cât mai naturale a reliefului și a peisajului*, precum și *dezvoltarea unor sisteme de gestionare a economiei reciclabile, capabile de reînnoire*. În celelalte zone trebuie să avem în vedere cu precizie un asemenea tip de utilizare a pământului care este în concordanță cu capacitatea peisajului de a asigura traiul și de a asigura o gestionare optimă a naturii, precum și protecția valorilor naturale și culturale, ca prioritate importantă.

Figura nr. 13 prezintă sarcinile ce trebuie îndeplinite pe termen scurt și pe termen mediu, incluse într-o piramidă a obiectivelor.

Figura nr. 13: Piramida obiectivelor

OBIECTIV GLOBAL	
Îmbunătățirea condițiilor de trai și a capacității celor care trăiesc în această zonă de obținere a veniturilor prin conservarea și dezvoltarea valorilor naturale, arhitecturale și culturale	
PRIORITĂȚI	
I. Protecția pe termen lung a mediului înconjurător natural și arhitectural	II. Elaborarea unei gestiuni multifuncționale a peisajului
OBIECTIVE SPECIFICE	
I.1. Conservarea și dezvoltarea resurselor naturale și arhitecturale	II.1. Transformarea structurală a sistemelor care stabilizează capacitatea peisajului de asigurare a condițiilor de trai
MĂSURI	
I.1.1. Protecția și extinderea valorilor protejate național (câmpii, pârâuri, pârâuri)	II.1.1. Refacerea câmpiilor
I.1.2. Protecția și dezvoltarea valorilor culturale și arhitecturale	II.1.2. Sustenabilitatea și construirea unor habitate acvatice
	II.1.3. Reconstituirea zonelor împdurite
	II.1.4. Transformarea zonelor arabile în fânețe
	II.1.5. Reconstituirea și extinderea zonelor împdurite
OBIECTIVE SPECIFICE	
I.2. Intensificarea unei atitudini de protecție a naturii	II.2. Protecție a mediului agricol, agricultură ecologică
MĂSURI	
I.2.1. Atragerea populației locale în procesul de protecție și utilizare responsabilă a valorilor naturale	II.2.1. Extinderea procedurilor agricole tradiționale (gestionarea pârâului, pescuit, gestionarea văilor râurilor)
	II.2.2. Protecția animalelor în apă, încât să se conserve habitatul natural
	II.2.3. Manufacturarea și comercializarea unor produse agricole și artisanale
	II.2.4. Dezvoltarea unor sisteme de gestionare a energiilor reînnoibile
	II.2.5. Producerea unor alimente sănătoase
PRINCIPII ORIZONTALE	
Extinderea funcțiilor de protecție. Parteneriat. Cooperare, Responsabilitate	

¹ Conform studiului Dezvoltarea durabilă a regiunii Crișurilor

Scopul acestei strategii este de a explora și de a scoate la iveală elementele naturale, arhitecturale și culturale ale arealului selectat, de a conserva valorile explorate, precum și de a utiliza în mod sustenabil aceste valori în așa fel ca acestea să contribuie la îmbunătățirea condițiilor de trai și a capacității celor care trăiesc în această zonă de obținere a veniturilor.

Odată cu implementarea acestui obiectiv se poate realiza și **obiectivul dezvoltării teritoriale integrate**, cu prilejul căruia se pun bazele unei agriculturi ecologice², bazate pe o economie care dorește să păstreze resursele locale prin creșterea capacității regiunii de a își menține populația în loc și de a crește numărul locurilor de muncă ale populației în teritoriu; toate acestea sunt posibile prin conservarea biodiversității, prin reconsiderarea și dezvoltarea formelor de agricultură în teritoriu, prin respectarea punctelor de vedere sociopolitice și prin valorificarea oportunităților naturale și culturale ale teritoriului. Este imperios necesar ca să se realizeze o sincronizare între extinderea energiilor regenerabile, dezvoltarea agriculturii și măsurile specifice de politică de protecție a valorilor naturale și culturale, sincronizare posibilă prin soluții de structurare a spațiului bine gândite și care iau în considerare toate obiectivele mai sus amintite.

Conform modelului general al biodiversității, populația speciilor care migrează pe un teritoriu vast are nevoie de un spațiu larg pentru a putea supraviețui pe durată lungă. Această nevoie de spațiu larg (într-un teritoriu sub formă de mozaic) se poate satisface și prin spoturi mai mari de teritoriu care sunt în tangență unele cu altele. Parcurile noastre naționale vor putea asigura un refugiu demografic, genetic și de extindere speciilor periclitată de extincție numai dacă sunt integrate într-un Habitat unitar bazat pe un sistem mozaical. Habitatele prezente fragmentate, dezvoltându-se în mod divergent, și-au pierdut din diversitate, existența lor este periclitată și sunt pasibile de extincție. Existența, supraviețuirea lor este posibilă numai datorită acestor culoare ecologice de mozaicuri de habitat, organizate ca o pânză de pânjen, precum și prin organizarea acestora într-un sistem unitar. Toate acestea sunt posibile prin definirea unei concepții ecosistemice care este bazată pe grupuri de gestionari și proprietari care se caracterizează printr-o concepție unitară de gestionare și de interese economice (chiar dacă în spatele acestui sistem unitar există o varietate a gestionarilor și a proprietarilor cu interese specifice). Acest model poate funcționa cel mai bine dacă la baza gestionării și utilizării resurselor naturale și de orice fel din zonă stă un model de gestionare locală a acestor resurse și nu unul global.

În decursul celor 40-50 de ani care au trecut, datorită agriculturii intensive Câmpia maghiară s-a redus și s-a distrus, la fel ca și sistemele ecologice locale ale peisajului. Politica de protecție a mediului înconjurător care s-a elaborat în această regiune este de fapt protecția peisajului natural și a sistemelor ecologice apropiate de natură, pentru ca să se poată evita aceste distrugerii sau ca să se poată proteja acest peisaj: acesta este de fapt **un sistem modern de protecție a mediului înconjurător, care integrează într-un sistem unitar dezvoltarea economică sustenabilă, gestionarea mediului, precum și protecția mediului înconjurător care stabilizează condițiile ecologice și resursele naturale.**

Pe măsură ce omul (societatea) are o contribuție din ce mai mare și determinant în antropogenizarea ecosistemelor, fluxul de energie și materiale (metabolismul) al acestora se schimbă, ducând la formularea altor priorități în domeniul ecologiei, și anume la analiza metabolismului activității umane, adică a societății ca impact asupra mediului înconjurător.

²o structură agrară nouă, care proporționează mai bine suprafețele ogoarelor aflate în exces, în care se pun bazele unei agriculturi ecologice pe un fundal foarte puternic de industrie de prelucrare a alimentelor.

În acest sens subliniem prezența factorilor care determină existența socială a comunităților locale (factori demografici, economici, culturali, tradiții, forme de organizare socială, structura politică și a puterii). Deoarece caracteristicile naturale și resursele naturale au un rol determinant în modul de viață și modul de trai al unei societăți, de-a lungul deceniilor s-a conturat un anumit tip specific de imagine a peisajului, bazat pe conviețuirea dintre natură și societate și pe conflictele permanente iscate de-a lungul procesului de dezvoltare.

Conform celor de mai înainte, este nevoie să se contureze o asemenea strategie sustenabilă de conservare a naturii și a peisajului, care este în stare să se integreze **valorilor naturale, arhitecturale și culturale, precum și să contribuie la menținerea populației locale pe locurile de baștină, la creșterea capacității de obținere a veniturilor a acestei populații.** În acest scop, strategia va formula două priorități de bază: *protecția pe termen lung a mediului înconjurător natural și arhitectural, și elaborarea unei gestiuni multifuncționale a peisajului.* Documentul conține prognoze, obiective și măsuri conforme principiului subsidiarității pe termen scurt (2013-2016), și pe termen mediu (2017-2020):

- ❖ **Protecția pe termen lung a mediului înconjurător natural și arhitectural:** educarea și formarea conștiinței umane, atragerea atenției asupra importanței pe care o are gestionarea și ocrotirea peisajului, precum și popularizarea acestui mod de gândire, minimalizarea consecințelor nocive și a utilizării mediului înconjurător; ocrotirea habitatelor și a speciilor, explorarea valorilor culturale și arhitecturale în vederea conservării unui peisaj cultural unitar și a popularizării acestuia;
- ❖ **Elaborarea unei gestiuni multifuncționale a peisajului:** explorarea și popularizarea unor metode și forme de agricultură și gestionare a peisajului care să nu fie în detrimentul naturii, extinderea agriculturii organice, conservarea tradițiilor meșteșugărești și artizanale locale, precum și a modurilor de producție vechi, tradiționale.

2. PLAN DE ACȚIUNE

Prioritatea nr. I: Protecția pe termen lung a mediului înconjurător natural și arhitectural

Argumentare

Factorii determinanți ai arealului selectat sunt Crișurile, canalele de apă de lângă râuri și rezervațiile naturale din zonă. Pe de o parte, acestea fac posibilă crearea unui sistem de coridoare ecologice, pe de altă parte au un potențial de recreere și turistic.

Există multiple habitate în zonă, în care trăiesc multe specii rare sau protejate. Peisajul devine variat prin caracterul său mozaical, de câmpie și râuri, pârâuri, pârâuri, pârâuri, pârâuri și ogoare cu funcționalitate agricolă, iar caracterul lor unic este datorat reliefului specific, tipurilor diverse de suprafețe și soluri, precum și de combinația acestora.

O sarcină prioritară este ocrotirea pustelor sărate, a mlaștinilor care se tot micșorează și a suprafațelor, a pârâurilor aboriginale și aflate într-o stare aproape naturală, precum și a rămășițelor pustelor loes de odinioară, a vălurilor și luncilor Crișurilor.

Datorit extinderii agriculturii intensive a peisajului local și a extinderii stepelor cultivate, învelișul natural de vegetație s-a tot redus, iar rămășițele acestuia se mai pot studia doar pe suprafețe extrem de mici în această zonă. Învelișul natural de vegetație original se poate reconstrui ca o stepă plină de pături. Spoturile rămase ale vegetației originale sunt protejate și sunt în siguranță doar în incinta rezervațiilor naturale.

Num r de ordine, denumire	I.1.1. Protecția și extinderea valorilor protejate național (câmpii, p duri, p puri)	
Obiective generale	<ul style="list-style-type: none">clasificarea unitară a zonelor protejate ce aparțin unor tipuri diferite de protecțiecrearea unei infrastructuri multilingve care contribuie la prezentarea valorilor naturale	
Argumentarea necesității	Ocrotirea valorilor naturale și utilizarea sustenabilă din punct de vedere turistic (ecoturistic) se poate realiza doar într-o concepție și un sistem de criterii unitare elaborate în comun.	
Num r	Activități	Planificare
I.1.1.1.	Extinderea zonelor de protecție a mediului înconjurător	2013-2016
I.1.1.2.	Trecerea pe lista de protecție a mediului înconjurător la nivel național a unor zone locale	2013-2016
I.1.1.3.	Identificare unor zone noi de protecție a mediului înconjurător	2017-2020
Indicatori de monitoring		
Indicatori Output	<ul style="list-style-type: none">suprafața (m rimea) zonelor de protecție a mediului înconjurătorsuprafața (m rimea) zonelor de protecție a mediului înconjurător la nivel naționalsuprafața (m rimea) zonelor propuse pentru protecție a mediului înconjurător	
Indicatori rezultate	<ul style="list-style-type: none">indicatorii de conservare a biodiversitățiiindicatorii de stabilitate și creștere a rețelei ecologice,protecție accentuată a habitatului	
Indicatori impact	<ul style="list-style-type: none">creșterea apropierii de natură	
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,Ministerul Resurselor Umane și organele sale,Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a NaturiiDirecțiunea Parcului Național Criș-Mureș,grupuri de acțiune LEADER,producători agricoli, întreprinzători, firmeorganele administrației locale.	
Aria de operație și implementare	ESA și NATURA 2000	

Num r de ordine, denumire	I.1.2. Protecția și utilizarea patrimoniului cultural	
Obiective generale	<ul style="list-style-type: none">• respect față de patrimoniul cultural• conservarea amintirilor trecutului istoric• conservarea valorilor pe termen lung	
Argumentarea necesității	Un obiectiv principal pe lângă conservarea valorilor naturale ale arealului selectat este și conservarea patrimoniului, a valorilor culturale și istorice, precum și arhitecturale (clădiri, castele, parcuri, biserici și conace). Prin protecția patrimoniului cultural se poate intensifica conștiința de identitate națională și locală a populației, precum și atragerea emoțională a turiștilor care vin în vizită.	
Num r	Activități	Planificare
I.1.1.1.	Elaborarea cadastrului castelurilor, bisericilor și conacelor, precum și a altor amintiri culturale construite	2013-2016, 2017-2020
I.1.1.2.	Elaborarea unor proiecte de construcție autorizate	2013-2016, 2017-2020
I.1.1.3.	Recomandarea unor investiții menite să conserve starea acestor construcții sau să le renoveze	2013-2016, 2017-2020
I.1.1.3.	Elaborarea unor drumuri tematice și promovarea acestora	2013-2016, 2017-2020
Indicatori de monitoring		
Indicatori Output	<ul style="list-style-type: none">• numărul construcțiilor trecute în cadastru• numărul proiectelor de construcții• numărul clădirilor renovate	
Indicatori de rezultate	<ul style="list-style-type: none">• numărul populației incluse în procesul de ocrotire a patrimoniului• cadastrul clădirilor înregistrate	
Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• îmbunătățirea atitudinii populației față de valorile comunității	
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane și organele sale,• Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,• Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,• Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii• Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș,• grupuri de acțiune LEADER,• producători agricoli, întreprinzători, firme• organele administrației locale.	
Aria de operație și implementare	localitățile arealului selectat	

Num r de ordine, denumire	I.2.1. Includerea populației locale în procesul de protecție responsabil și utilizare a valorilor naturale
obiective generale	<ul style="list-style-type: none">• formarea conștiinței,• atragerea atenției la importanța menținerii și grijii față de peisaj.
Argumentarea necesității	<p>În anii de după 1989 și după aderarea la UE, populația a devenit mai sensibilă la problemele ecologice. Din partea populației s-au formulat idei noi în ceea ce privește dezvoltarea mediului și a localităților din punct de vedere al realizării unui mediu ambient plăcut și cât mai locuibil posibil, printr-o gestionare adecvată a condițiilor mediului înconjurător natural.</p> <p>Deși există caracteristici pozitive și o tendință de îmbunătățire a conștiinței ecologice, totuși populația este încă destul de neinformată, iar cunoștințele sale ecologice sunt lacunare. Marea parte a populației nu este în stare să recunoască corelațiile globale ale conflictelor ecologice, nu înțelege aspectele sale economice și sociale, iar din această cauză nici nu se interesează și nu se implică în programele de protecție a mediului înconjurător. Nu s-au elaborat încă programele de stimulare a unui trai mai ecologic, mai conștient de protecția mediului înconjurător, coordonate și finanțate de stat la nivel național și local. În perioada anterioară nu s-a implementat încă o colaborare propice între instituțiile interesate în protecția mediului înconjurător și dezvoltarea regională, precum și între autoritățile administrației locale și comunitățile locale.</p>

Num r	Activități	Planificare
I.2.1.1.	Organizarea unor campanii și evenimente locale de protecție a mediului înconjurător și a naturii	2013-2016, 2017-2020
I.2.1.2.	Implementarea în mod regulat a unor practici de informare și de cooperare specializate la nivel local	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring	
Indicatori Output	<ul style="list-style-type: none">• numărul și frecvența programelor• numărul participanților la programe• numărul organizațiilor civile, actorilor economici și ai administrației publice care colaborează la implementarea lor
Indicatori de rezultate	<ul style="list-style-type: none">• situația în curs de îmbunătățire a mediului înconjurător și a naturii
Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• creșterea coeziunii sociale• accentuarea identității

Organizații cooperante

- Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,
- Ministerul Resurselor Umane și organele sale,
- Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,
- Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,
- Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii
- Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș,
- organele administrației locale.
- instituții de învățământ,
- organizații civile.

Aria de operație și localitățile din arealul selectat în proiect implementare

Număr de ordine, denumire

I.2.2. Învățământ și educație în spiritul protecției mediului înconjurător

Obiective generale

- educarea în spiritul și formarea conștiinței protecției mediului înconjurător
- stimularea activității de educație

Argumentarea necesității

Un obiectiv primordial este educarea oamenilor în spiritul dragostei față de natură, al unui trai conștient de necesitatea protecției mediului înconjurător, precum și al unei agriculturi și gestionări a mediului care ocrotește natura. Această educație în spiritul conștiințozității față de mediu trebuie să înceapă încă din copilărie și trebuie să fie prezent pe tot parcursul colarizării și educației copiilor. Acest proces trebuie să conțină toate materialele de informare profesională care ajută instituțiile de învățământ de la grădiniță prin învățământul primar, secundar și superior la cunoașterea și prezentarea valorilor locale ale comunității.

Număr

Activități

Planificare

I.2.2.1.	Programe de educație în spiritul protecției mediului înconjurător specializate pe situația locală	2013-2016, 2017-2020
I.2.2.2.	Includerea în curriculum al Parcului Natural Valea Crișurilor (vizite, excursii, traseuri specializate)	2013-2016, 2017-2020
I.2.2.3.	Includerea în curriculum al activităților de cunoaștere practică a naturii (vizite, excursii, traseuri specializate)	2013-2016, 2017-2020
I.2.2.4.	Cursuri speciale de protecție a naturii și a mediului înconjurător pentru profesori și învățători	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring

indicatori de Output

- numărul elevilor participanți în procesul educațional
- numărul școlilor care au adoptat programul educațional
- numărul activităților de cunoaștere a naturii
- numărul profesorilor și învățătorilor participanți la cursuri

Indicatori de rezultate

- creșterea dragostei față de natură (numărul celor participanți la

Organizații cooperante	acțiunile de ocrotire a naturii locale) <ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane și organele sale,• Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale ,• Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,• Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii• Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș ,• organele administrației locale.• instituții de învățământ,• organizații civile.
Aria de operație și implementare	localitățile din arealul selectat în proiect

Prioritatea nr. II: Crearea unei gestionări multifuncționale a peisajului

Argumentare

În timp ce politicile referitoare la biodiversitate ale UE pun în prim plan dezvoltarea procesului de integrare, în statele deja aderente la UE a crescut în mod esențial presiunea de menținere a biodiversității în toate ramurile economiei. Acest fapt este tipic mai ales domeniului agriculturii. Nivelul crescut de finanțare europeană în statele membre UE a stimulat mai ales metodele de producție agricolă intensivă. Toate acestea au produs daune biodiversității și au restructurat și reformat peisajul de mai înainte. Din punctul de vedere al biodiversității, dezvoltările infrastructurale implementate în cadrul Politicii Agricole Comune a UE (care încearcă să aibă în vedere din ce în ce mai mulți factorii ecologici) sunt de o importanță majoră.

Restructurarea intensivă a peisajului agricol atrage atenția și asupra importanței pe care o are ocrotirea naturii. Deoarece aceste zone sunt pe de o parte tangențiale și cu suprafețele care încă nu au fost folosite, sau numai parțial au fost folosite de agricultură, cu acestea apar numite suprafețe puffer, ale căror habitate sunt în mare măsură primejdie din cauza metodelor intensive de cultivare utilizate în agricultură pe terenurile învecinate (vezi: conservarea faunei și florei pe suprafețele cultivate din agricultură, suprafețele puffer din vecinătatea suprafețelor cultivate, ariile protejate). În acest sens, se recomandă reducerea intensității cultivării agricole pe aceste teritorii comportând valori naturale, în loc de a le separa complet fizic. În cazul suprafețelor care nu comportă valori naturale, dar în schimb sunt compatibile cu cultivarea agricolă, se recomandă garantarea protecției calității resurselor naturale (sol, apă) din punctul de vedere al protecției ecologice. Metodele de cultivare agricolă utilizate în zonele sensibile din punct de vedere ecologic (ESA) trebuie extinse treptat și la arealele care nu sunt sensibile sau sunt mai puțin sensibile la problemele ecologice. De aceea este nevoie de o strategie agrară complet nouă, „multifuncțională”, a cărei sarcini se împart în două categorii mari:

- sarcinile de producție controlate de către piață se vor referi din ce în ce mai mult și la producerea acelor produse care nu au scop alimentar (materii prime reînnoibile, surse de energie, etc.), în afara acelor produse care sunt menite pentru a fi consumate ca alimente sănătoase.
- includ și sarcinile ecologice, sociale și de cultivare referitoare la peisaj și la sol

Funcțiile din urmă „care nu pot fi importate” includ avuții naționale care nu pot fi regulate prin metode tradiționale de control al pieței, cu ajutorul prețurilor (securitatea alimentară, ocrotirea peisajului cultivat, conservarea habitatului social și biologic, sustenabilitatea infrastructurii ecologice și tehnice, stabilitatea ecologică, menținerea populației și a forței de muncă, primirea vizitatorilor și punerea bazelor turismului local, ocrotirea valorilor culturale, etc.). În același timp, acești factori au un rol din ce în ce mai important în menținerea echilibrului vieții societății și ecologiei regionale, astfel că performanțele din acest domeniu trebuie onorate de către societate sub forma plăților directe.

Pe lângă utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, obiectivul primordial al Programului Național de Protecție Agrară și a Mediului Înconjurător (în cele ce urmează: Program) care este în concordanță cu concepția UE de protecție a mediului înconjurător, este de a implementa practici agricole bazate pe ocrotirea valorilor naturale, a biodiversității, a valorilor naturale și culturale ale peisajului, pe producerea unor produse sănătoase.

Num r de ordine, denumire

II.1.1. Refacerea câmpiilor – reconstrucția, reabilitarea și menținerea ariilor acoperite de iarb

Obiective generale

- crearea unor habitate în care locuiesc din nou speciile vechi caracteristice zonei
- extinderea arealelor cu p duri, p uni, livezi
- refacerea st rii naturale a zonei Cri urilor,

Argumentarea necesit ții

Tehnicile agricole utilizate în cadrul agriculturii intensive au d unat grav st rii solului. Lipsa fâ iilor împ durite care protejau câmpiile și ogoarele, precum și eficiența lor sc zut cresc pericolul eroziunii generate de vânturi i al daunelor posibile cauzate de deflație. În solurile fertile de o calitate mai proast , vegetația cultivat în mod intensiv a generat i mai multe daune (în structura solului, cre terea acidit ții). Datorit irigației și apei de la suprafața solului au ap rut soluri s rate secundare. Deoarece cea mai important resurs natural a zonelor agricole tradiționale este solul fertil de calitate superioar , protecția acestora este de o importanț viabil , și de aceea este nevoie de o gestionare rațional a solului i peisajului, ceea ce înseamn în primul rând extinderea suprafețelor împ durite i eradicarea complet a polu rii de orice fel.

Ogoarele de calitate superioar aflate la o în lțime mai mare se afl în mare m sur pe teritoriul fostelor p uni de loes. Pe aceste suprafețe nu mai poate fi vorba de o introducere natural a speciilor tipice acestui fel de relief și vegetație, deoarece acestea au disp rut în mare m sur nu numai de pe ogoare, dar i din întreaga zon . Astfel c este nevoie de o reconstrucție complet a structurii p unilor.

Reabilitarea suprafețelor mari de ogoare de proast calitate se recomand a fi f cut prin cosit numai în ariile unde nu exist animale migratoare în preajm , sau unde speciile de animale s lbatice existente nu sunt primejduite de suprafețele cosite din vecin tate (transformarea ogoarelor ce aparțin suprafețelor Natura 2000).

Num r	Activit ți	Planificare
II.1.1.1.	Extinderea p unilor	2013-2016
II.1.1.2.	Reconstrucția culturilor de orez, a p unilor irigate	2013-2016
II.1.1.3.	Finanțarea cultiv rii altor culturi	2013-2016, 2017-2020
II.1.1.4.	Finanțarea necultiv rii unei suprafețe pentru regenerarea solului	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring

Indicatori de Output

- creșterea proporției p unilor (%)
- reducerea suprafețelor s rate cultivate intens (ha),

Indicatori de rezultate

- creșterea suprafețelor acvatice (ha),
- creșterea suprafețelor cosite (%),
- creșterea proporției suprafețelor într-o stare apropiată de cea naturală (%),
- reducerea degradării solului,
- crearea unor câmpii noi și proaspete pentru cosit (ha).
- producerea furajelor pentru iarnă.
- extinderea habitatului, creșterea calității, creșterea biodiversității,
- extinderea suprafeței rețelei ecologice (ha),
- creșterea numărului celor angajați în activități legate de suprafețele aflate într-o stare apropiată de cea naturală (număr persoane/an),
- reducerea daunelor provocate de vânturi, nisip, poluare din cauza prafului,

Indicatori de impact

- creșterea cantității de iarbă produsă pe suprafețele în cauză,
 - apariția unor asociații stabile,
 - se îmbunătățește gradul de fertilitate a solului,
 - se îmbunătățește sănătatea celor care trăiesc în zonele sensibile la deflație.
-

Organizații cooperante

- Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,
- Ministerul Resurselor Umane și organele sale,
- Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,
- Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pârurilor din România,
- Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii
- Direcțiunea Parcului Național Crișana-Mureș,
- grupuri de acțiune LEADER,
- producători agricoli, întreprinzători, firme
- organele administrației locale.

Aria de operație și de implementare

soluri de calitate redusă, ogoare

Num r de ordine, denumire

II.1.2. Menținerea și crearea habitatelor acvatice

Obiective generale

- crearea unor habitate de tip mla tin cu o compoziție de faună și floră caracteristice arealului selectat
- creșterea biodiversității
- ocrotirea sau crearea habitatelor specifice grupurilor speciale de vegetație sau animale

Argumentarea necesității

Creșterea biodiversității arealului selectat se poate realiza mai ales prin refacerea universului mlătinilor de odinioară, prin umplerea golurilor naturale existente, ceea ce este posibil atât în cazul sistemelor vechi de cultivare a orezului, cât și în cazul suprafețelor agricole umede (cu apă în straturile superioare ale solului).

Crearea (sau refacerea parțială) a unor habitate acvatice asemănătoare celor de dinainte (din perioada de dinainte de sistematizarea râurilor și a rețelei hidrografice) pentru a putea fi folosite de populațiile de animale și vegetație, ar putea duce la realizarea unui peisaj și a unei rețele hidrografice asemănătoare celei de origine.

Suprafețele de paturi și trestie fac posibilă viața pentru animalele care sunt obișnuite să se ascundă, prin posibilitatea de a-și face cuib și de a se înmulți, în același timp asigură materia primă pentru utilizarea industrială a trestiei, și astfel fac posibilă supraviețuirea unor activități folclorice artizanale. Prin stabilizarea sistemelor naturale (funcționarea stabilă a acestora) se poate reduce sau evita degradarea peisajului în zonă, și daunele posibile cauzate de inundații și de apa de la suprafața solului au o probabilitate scăzută de apariție.

Num r	Activități	Planificare
II.1.2.1.	Crearea unor habitate acvatice (paturi cu lacuri, iarb specific activităților de pescuit) specifice animalelor indigene și menținute de acestea (bovine, bivoli, mangalița)	2013-2016, 2017-2020
II.1.2.2.	Reabilitarea și reconstrucția mlaștinilor și a luncilor mlătinoase	2013-2016, 2017-2020
II.1.2.3.	Crearea unor forme de habitat acvatic menite să contribuie la sarcinile localităților în vederea protecției împotriva apelor de la suprafața solului.	2013-2016, 2017-2020
II.1.2.4.	Finanțarea cultivării și utilizării industriale a trestiei	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring

Indicatori de Output

- extinderea suprafețelor acvatice și a habitatelor acvatice,
- creșterea biodiversității

Indicatori de rezultate

- reducerea degradării solului,
- reducerea daunelor cauzate de vânt, nisip, praf,

Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• apariția unor asociații stabile,• apariția unor specii sau grupuri de specii noi,• crearea unor spații de migrație, iernare, odihnă și alimentare pentru speciile de păsări,• crearea unor spații permanente de alimentare pentru speciile de păsări care își fac cuib.
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane și organele sale,• Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,• Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,• Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii• Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș,• grupuri de acțiune LEADER,• producători agricoli, întreprinzători, firme• organele administrației locale.
Aria de operație și de implementare	suprafețe cu sol apos, habitatele acvatiche existente, mlaștini și lunci (Békés, Doboz, Gyula, Sarkad)

Num r de ordine, denumire

II.1.3. Reconstrucția și extinderea suprafețelor împ durite

Obiective generale

- Refacerea structurii originale a peisajului,
- Replantarea p durilor, fâ iilor de copaci, fâ iilor protective cu specii indigene,
- Extinderea oportunit ților de recreere,
- Apariția unor habitate noi,
- Cre terea capacit ții de absorbție a CO₂.

Argumentarea necesit ții

Faț de media pe țar , arealul selectat are o proporție mic de suprafețe împ durite. După activit țile de drenaj, prin schimbarea asigur rii apei în aceste regiuni, condițiile de viaț ale p durilor de copaci cu lemn moale s-au înr ut țin, astfel c situația se caracterizeaz prin uscarea acestor teritorii i degradarea structurii acestora, ceea ce a dus la f râmișarea suprafețelor împ durite. Speciile de animale i p s ri specifice p durilor au început s p r seasc aceste spoturi fragmentate de p dure din cauza înr ut ținii condițiilor lor de trai. Exist multiple încerc ri de reîmp durire în arealul selectat.

Un obiectiv primordial din punct de vedere al dezvolt rii ecologice a localit ților este proiectarea i plantarea p durilor cu scop recreativ din jurul localit ților, a fragmentelor de p duri, fâ iilor împ durite de protejare a câmpiilor, deoarece acest lucru îmbun t țeste calitatea aerului localit ții în cauz i contribuie la stabilizarea rețelei ecologice a regiunii.

În acest sens se recomand cultivarea ogoarelor de calitate proast care devin utilizabile din punct de vedere economic după ce sunt p scute de animalele indigene sau după ce sunt cosite.

Num r

Activit ți

Planificare

II.1.3.1.	Refacerea situației apropiate de starea natural a p durilor, tratarea lor	2013-2016, 2017-2020
II.1.3.2.	Plantarea p durilor	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring

Indicatori de Output

- num rul strategiilor forestiere elaborate,
- împ durire conform cerințelor naturale, schimbarea soiurilor de copaci pentru ca p durea s fie cât mai natural ,
- extinderea suprafețelor de p duri,
- îmbun t țirea calit ții aerului,

Indicatori de rezultate

- reducerea primejdiei deflației,
- cre terea biodiversit ții,
- refacerea structurii originale a peisajului,
- cre terea num rului de tipuri de utilizare a p durilor,

Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• apariția asociațiilor stabile,• îmbunătățirea capacității fertile a solului,• sistarea poluării apelor naturale.
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane și organele sale,• Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,• Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,• Autoritățile românești de Protecție a Mediului Înconjurător și Protecție a Naturii• Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș,• direcțiunile forestiere• producători agricoli, întreprinzători, firme• organele administrației locale.
Aria de operație și de implementare	teritorii împdurite sau bune pentru împdurire (Doboz, Gyula, Sarkad, Ineu, Sicula, Pilu, Batar)

Num r de ordine, denumire

II.2.1. Extinderea metodelor de agricultur tradiional

Obiective generale

- asigurarea surselor de venituri alternative

Argumentarea necesit ii

• multiplicarea activit ilor agricole, a posibilit ilor de trai

În aceast zon , activitatea specific din ce în ce mai frecvent a fost cre terea intensiv a plantelor, ca urmare a activit ilor de drenaj și de sistematizare a râurilor. În zilele de azi, datorit trecerii rapide de la perioade de secet la perioade de inundații, agricultura intensiv nu mai este posibil . În s formele tradiionale de agricultur utilizat în trecut e în aceast zon pot fi folosite i azi. De exemplu, cre terea trestiei sau alte activit ii economice și agricole, care țin de suprafețele acvaticice mai puțin adânci, pot furniza venituri alternative agricultorilor din zon , la care se mai pot ad uga ramuri industriale ca pescuitul sub toate formele sale (acestea pot asigura i necesit ile de trai ale familiei, dar în acela i timp duc i la cre terea consumului de pe te, ceea ce duce și la o alimentație mai s n toas). Din punctul de vedere al gestion rii apelor, plantarea copacilor î i aduce rezultatul într-un timp mai îndelungat, pe cât vreme plantarea soiurilor s lbatice de pomi fructiferi care sunt mai rezistente (combinațiile de prun, p r, m r, fructele de tip boabe i nuc) poate avea un avantaj economic i de gestionare hidrografic . Cre terea pomilor fructiferi în zonele luncilor râurilor poate asigura materia prim pentru multe ramuri economice, iar, în paralel, ar putea cre te consumul de fructe produse la nivel local, reducând importul fructelor, ceea ce poate duce la sustenabilitatea agriculturii în zon .

Num r	Activit ii	Planificare
II.2.1.1.	Industria trestiei	2013-2016, 2017-2020
II.2.1.2.	Gestionarea luncilor, cre terea pomilor fructiferi	2013-2016, 2017-2020

Indicatori de monitoring

Indicatori de Output

- reducerea suprafețelor s rate cultivate intens (ha/an),
- refacerea imaginii originale a peisajului,
- îmbun t țirea capacit ii peisajului de a asigura traiul populației care locuiește acolo,
- îmbun t țirea condițiilor de viaț și a situației s n t ii agricultorilor din zon ,

Indicatori de rezultate

Indicatori de impact

- reducerea degrad rii solului,
- cre terea fertilit ii solurilor,
- îmbun t țirea st rii s n t ii locuitorilor din zonele sensibile la deflație,

-
- crește dorința populației de a rămâne pe loc.
-

Organizații cooperante

- Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,
 - Ministerul Resurselor Umane și organele sale,
 - Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,
 - Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pădurilor din România,
 - producători agricoli, întreprinzători, firme
 - organele administrației locale.
-

Aria de operație și de implementare

Teritorii cu apă la suprafața solului, albia fostelor râuri, lunci ale râurilor (Békés, Doboz, Gyula, Sarkad)

Num r de ordine, denumire	II. 2.2. Activit i de p scut menite s conserve habitatele	
Obiective generale	<ul style="list-style-type: none">• menținerea și creșterea biodiversit ii,• reducerea pierderilor suferite de agricultori,• aderarea la sistemele de producere a c mii organice.	
Argumentarea necesit ii	<p>Înainte de sistematizarea râurilor din zon , în luncile lor au existat diverse asociații de vegetație care au asigurat i hrana asociațiilor de animale. Agricultură și gestionarea acestor lunci a funcționat într-un mod care a asigurat o relație armonioasă între om i natur , oferind o utilizare armonioasă a resurselor necesare traiului amândurora. Str mo ii no tri au realizat un model de agricultur care a devenit actual i în zilele noastre, deoarece cre terea animalelor s-a bazat pe întreaga valorificare a biomasei vegetale. Ca o consecință a sistematiz rii râurilor și a procesului de meliorare, populația animal a acestor câmpii odinioar bogate în iarb a disp rut din zon . Inundațiile forțate planificate anual ar putea s asigure condițiile naturale ale p scutului extravilan i astfel s-ar putea reface condițiile necesare creșterii animalelor bazate pe inundații.</p>	
Num r	Activit i	Planificare
II.2.2.1.	Finanțarea activit ților de p scut în luncile râurilor	2013-2016, 2017-2020
II.2.2.2.	Finanțarea creșterii speciilor de animale specifice peisajului	2013-2016, 2017-2020
Indicatori de monitoring		
Indicatori de Output	<ul style="list-style-type: none">• reducerea suprafețelor solurilor s rate cultivate intens,• creșterea suprafeței p unilor pentru p scut,	
Indicatori de rezultate	<ul style="list-style-type: none">• reducerea degrad rii solului,	
Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• apariția unor asociații stabile,• îmbun t țirea fertilit ii solului,• îmbun t țirea s n t ii populației care locuiește în zonele sensibile la deflație,• în rândul populației se accentueaz dorința de a crește animale.	
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvolt rii Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane i organele sale,• Ministerul Dezvolt rii Regionale i organele sale ,• Ministerul de Protecție a Mediului Înconjur tor i al P durilor din România,• produc tori agricoli, întreprinz tori, firme, ferme agricole de animale• organele administrației locale.	
Aria de operație și implementare	Luncile râurilor i câmpiile cosite cu sol umed	

Num r de ordine, denumire	II. 2.3. Producerea i comercializarea produselor agricole i artizanale	
Obiective generale	<ul style="list-style-type: none">• creșterea spiritului de identitate a populației locale,• conservarea valorilor culturale, a activit ților și meșteșugurilor tradiționale• reducerea migrației populației locale	
Argumentarea necesit ții	Producerea i comercializarea produselor agricole i artizanale este o consecință a impactului complex al tuturor m surilor amintite mai înainte. Formele de activitate economic din zon (industria trestiei, p scutul animalelor, cre terea animalelor în mod extravilan) înseamn de fapt lansarea pe piață a materiilor prime asigurate de natur i prelucrate de om (salcie, rogojin) în zona arealului selectat. Introducerea produselor artizanale în viața de zi cu zi contribuie la un trai i un mediu mai s n tos i mai curat, i în acela i timp poate avea i consecințe turistice, ospitaliere. Tot aici putem aminti i activit țile tradiționale legate de materialele textile (de exemplu broderiile), precum i gastronomia bazat pe specialit și culinare locale, care poate crea un univers de gust culinar specific local. Toate aceste m suri asigur posibilitatea ca i omerii, i tinerii i cei mai în vârst , s poat contribui în mod activ la implemenmtarea acestor activit și.	
Num r	Activit și	Planificare
II.2.3.1.	Manufacturiera produselor artizanale	2013-2016, 2017-2020
II.2.3.2.	Gastronomie tradițional	2013-2016, 2017-2020
Indicatori de monitoring		
Indicatori de Output	<ul style="list-style-type: none">• reducerea omajului,• cre terea spiritului antreprenorial în domeniul IMM-urilor,• creșterea conștiinței și spiritului de identitate al populației,	
indicatori de rezultate	<ul style="list-style-type: none">• r mânerea populației în zona de baștin (urm rirea tendințelor de migrație a populației),• conservarea tradițiilor locale,	
Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">• conservarea imaginii peisajului local,• menținerea peisajului cultivat și cultural.	
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Dezvolt rii Naționale și organele sale,• Ministerul Resurselor Umane i organele sale,• Ministerul Dezvolt rii Regionale i organele sale ,	

-
- Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,
 - producători agricoli, întreprinderi, firme,
 - organele administrației locale.
-

**Aria de operație și localitățile din arealul selectat de proiect
implementare**

Num r de ordine, denumire	II. 2.4. Dezvoltarea sistemelor de gestionare a energiilor reînnoibile	
Obiective generale	<ul style="list-style-type: none">gestionarea energiei în mod nedunător mediului înconjurător („energie verde”)	
Argumentarea necesității	Dintre toate tipurile de surse de energie reînnoibile, arealul selectat dispune de posibilitatea de utilizare a biomasei. În afară de utilizarea în mod direct a biomasei pentru încălzire (asigurarea energiei calorice), utilizarea acesteia în sistemele de încălzire la distanță duce și la crearea locurilor de muncă. Producerea, colectarea, prepararea și utilizarea biomasei se poate realiza prin contribuția populației din localitățile din arealul selectat. Avantajul acestui lucru este că se poate utiliza parțial în locul gazelor naturale provenite mai ales din import. În procesul de creare a sistemului energetic local bazat pe sursele de energie reînnoibile este nevoie să se aibă în vedere, ca scop primordial, relația armonioasă dintre om și peisaj, precum și implementarea unei economii și agriculturi conforme principiilor de protecție a mediului înconjurător.	
Num r	Activități	Planificare
II.2.4.1.	Cultivarea plantelor în scop energetic	2013-2016, 2017-2020
II.2.4.2.	Împduriri cu scop energetic	2013-2016, 2017-2020
Indicatori de monitoring		
Indicatori de Output	<ul style="list-style-type: none">un mediu curat, lipsit de poluare atmosferică,reducerea numărului de cazuri de boli ale sistemului respiratoriu acut,trai mai bun al populației,	
indicatori de rezultate	<ul style="list-style-type: none">crearea locurilor de muncă (evoluția numărului locurilor de muncă),numărul firmelor noi,menținerea în loc a populației,	
Indicatori de impact	<ul style="list-style-type: none">reducerea utilizării resurselor de energie fosilă,reducerea migrației.	
Organizații cooperante	<ul style="list-style-type: none">Ministerul Dezvoltării Naționale și organele sale,Ministerul Resurselor Umane și organele sale,Ministerul Dezvoltării Regionale și organele sale,Ministerul de Protecție a Mediului Înconjurător și al Pdurilor din România,grupuri de acțiune LEADER,producători agricoli, întreprinzători, firmeorganele administrației locale.	
Aria de operație și de implementare	Ogoare de calitate proastă	

Num r de ordine, denumire

II. 2.5. Producerea alimentelor s n toase

Obiective generale**Argumentarea necesit ții**

- agricultur ecologic ,
- În cursul producerii produselor agricole necesare alimentelor s n toase cerințele sunt ca procesul de producere s nu conțin chimicale d un toare s n t ții și mediului înconjur tor, iar întregul proces s fie controlat i documentat în mod exhaustiv.

Num r	Activit ți	Planificare
II.2.5.1.	Agricultur biologic (organic)	2010-2013, 2014-2020
II.2.5.2.	Prelucrarea alimentelor produse la nivel local	2010-2013, 2014-2020

Indicatori de monitoring**Indicatori de Output**

- utilizarea peisajului în colaborare cu sistemele naturale,
- menținerea imaginii peisajului,

Indicatori de rezultate**Indicatori de impact**

- conservarea stabilit ții ecologice a peisajului,
- mediu înconjur tor curat,
- populație mai s n toas .

Organizații cooperante

- Ministerul Dezvolt rii Naționale și organele sale,
- Ministerul Resurselor Umane i organele sale,
- Ministerul Dezvolt rii Regionale i organele sale,
- produc tori agricoli, întreprinz tori, firme
- organele administrației locale.

Aria de operație și de implementare

Localit țile din arealul selectat
